

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandó.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: A kerti mivélés. Dömötör László. — A repce sorvetéséről. Réti János. — A veréb. — A marostordamegyei gazdasági egylet köréből. — A talajjavítási járadékbankokról. Dr. Herich Károly. — Különlék a kolozsvári tenyész-állatkiállítás köréből. — Pályázati hirdetmény. — Egyveleg: Rajszinbarack árverés. Ménévásárlás az állam részére. Új elmélet a viharok keletkezéséről és a jég-(eső) képződéséről. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

A kerti mivélés.

Az angol gazda rendszeres és okszerű földmivélése még nem azon véghatár, a melyen túl már nem lehetne fokozni a föld termőképességét. A föld még azon túl kétszeres, sőt ötszörös mennyiséget is képes adni. Bizonyítja ezt a nagy városok közelében levő kertészek, s a bolgárok példája. De bizonyítja különösen a kínaiak példája, kik minden talpalatnyi földüket kertileg kénytelenek mivélni, hogy túlnépesedett hazájokban megélhessenek.

Azonban mi még nem jutottunk ide, és még évezredek multával sem fogunk oda jutni. Mert nálunk a túlnépesedéstől egyáltalán nincs mit félni. Éppen azért vajmi fájdalmas oly panaszt hallani: „sokan vagyunk, a föld népe nem képes már egymás miatt megélni.”

Nem ebben van a baj oka, az elszegényedés alapja. Nem is azért emlegetem a kerti mivélést, mintha azt hazánkban egész általánosságban be akarnám hozni: hanem azért, hogy hazánk egyes nagy területein, de különösen minden egyes község és minden városnak határában vannak oly területek a melyek okszerű kerti kezelés mellett adhatnának oly jövedelmet, mely felérne az egész határ jelenlegi összes termésének jövedelmességével. Vannak erre példák majd mindenütt, csak körül kellene tekinteni, azt eltanulni és odahaza gyakorolni. Itt van például a Csallóköz, Makó vidéke, Pápa vidéke stb., hol a káposzta, vereshagyma, zöldség — holdanként — százakat jövedelmez.

Itt vannak a bolgárok Arad és Budapest mellett, kik eljönnek messze vidékről, letelepednek egy patak mellé és az általuk drága pézenzen haszonbérlet földön öntözéssel annyizöldséget termesztene, hogy képesek a haszonbért, az adót megfizetni, a mellett megélni és még szép summácskákat megtakarítani is; melyet haza visznek, hogy otthoni gazdaságukat gyarapítsák.

De nézzük csak a pesti kertészeket, mit mivélnék ezek. Egyik szomszédom haszonbérbe vett két, mond 2 hold földet 300 frttért; s ezen haszonbérlet mellett nem csak hogy megél, de naponként gyarapodik. Mit csinál tehát ő, hogy megélhessen, hogy ezen csekély földből elég jövedelmet huzhasson.

Míg a bolgár a kész folyó vizet veszi igénybe, a kertész előbb ás egy jó kútat. Ezen kúthoz lóval hajtható kerek vizhuzó szerkezetet készít, melylyel képes a legtartósabb szárazság idején is az egész mivélés alatti földjét naponként megöntözni. A víz meg lévén, mindenekelőtt a földet elegyengeti; azután végig jól megtrágyazza és felszántja. Ekkor azután beszítja ágyakra és hozzá fog a vetéshez.

Ősszel vagyis september elején vet téli salátát, melyet október 20-ika táján egy másik ágyba szétültet és ott hagyja egész télen át, hogy kora tavasszal május elején kiszedvén, jó pénzt kapjon belőle. Vet charlottát (hagymaféle), hogy azt tavasszal zöld hagyma gyanánt árulja. Ősszel a fagy előtt veti el a petrezselymet is, mely kora tavasszal kikelvén, már áprilisban szedhető. De készít télen át melegágyakat is; melyekbe mindenféle zöldséget, salátát, kelt, kalerábot, káposztát, czék-lát, ugorkát, dinnyét, tököt, paradicsomot január havában elvet, hogy azokat az idő melegeidével ápril-májusban kiültetvén, mentől előbb árulhassa. Egy részét a melegágyban hagyja, ott felneveli, hogy azt igen korán jó pénzzel eladhassa. — De nem csak abban van a mestersége, hogy az elveteteket korán eladhatja; hanem abban is, hogy egy darab földbe többfélét vet; úgy, hogy mikor az egyiket kiszedte, a má-

sik már ott levén, — az kezd növekedni és foglalja el a tért. — P. o. A tavaszi petrezselyem közé elveti a későbbi salátát, vereshagymát, azután a zellert. Mikor a petrezselymet kiszedte, kezd a saláta növekedni. Ezt kiszedvén, foglalja el a tért a vereshagyma. Mikor ezt szedi, már akkor belepálantotta az őszi káposzta féléket és úgy tovább. Folytonosan ülteti és szedi ki a növényeket. De a mellett trágyáz, kapál és gyomlál. A vízzel pedig hajtja a növényzetet. Azonban még ezek sincsenek ám a mivélés tökéletes fokán. Még van sok oly hiányuk, a mely pénzt és időt rabol. Például a kutból huzott hideg víz egyáltalán nincs oly hatással, mint a folyó víz; mert ha a kut vizet tartányokban legalább 24 órára megérni hagyják és emberi, baromfi trágya, csontliszt és savakkal megkeverve javítanak és úgy használnák fel öntözésre, sokkal nagyobb lenne az eredmény. Még a budapesti kertészek is a drága emberi trágyát veszni hagyják; hadd folyjék az a tudákos emberiség nagyobb dicsőségére a dunába, majd lerakodik a tengerfenékre. De hátrányuk az is, hogy a trágyát nem hagyják megérni, hanem azon frissen használják fel; s így a gyom mag kikelvén, annak folytonos gyomlálása igen sok kiadást okoz. Legnagyobb hátrányuk pedig az, hogy jó, nemes magért a pénzt sajnálván, csak az ősapáiktól átvett hitvány magvakat vetik. Azért van azután, hogy a külföldi zöldség még most is igen nagy tért foglal el a budapesti piacon.

A mint mondtam, egyáltalán nem azért sorolom fel mindezeket, mintha azt akarnám, hogy minden gazda kutat ásson a szántóföldjén és kezdje meg a kerti mivélést, hanem azért, hogy minden háznál akad egy kis kert, melyben az asszonyok egész éven át szükséges zöldséget, főzeléket megtermeszthetik, csak akarják és tudjanak hozzá.

Továbbá minden község határában akad egy darab lapos, mely buzatermesztésre nem való, mert a tavaszi árviz járja; de dinnye, ugorka, hagyma vagy egyéb zöldség termesztésére kitűnő; kivált ha még mellette folyó víz is van, melynek vízzel öntözhető. De akad egy darab oly rész is, hol gyümölcsös vagy szőlő sikeresen ültethető, míg különben sem szántóföldnek, sem legelőnek nem használható.

Egy-egy darab szőlő csak akad ugyan minden község határában, azonban nem sok lálszatja van, mert mivélése többnyire az Istenre van bízva; azt állítván tulajdonosaik, hogy nem fizeti ki magát. Az igaz, hogy a rosszul mivelt szőlő nem hogy hasznot hozna, még inkább rá kell fizetni. De ugyan lehet-e azon csodálkozni, hogy a szőlő a magyar gazdának vagy egyáltalán nem, — vagy nem megfelelő hasznot hoz? Bizony nem azon, mert a magyar közmondás szerint: „ki mihez nem ért, hóhéra az annak.“ A szőlőmivéléshez tudomány és gyakorlati jártasság kell; a mi nálunk általában hiányzik.

Vannak azonban egyes vidékek, mint Pozsony, Soprony, Eger, Buda, Miskolcz, Arad; nem különben a lapályokon Czegléd, Körös, Kecskemét és több városok és községek példája igazolja, hogy mind a szőlőmivélés, mind a gyümölcsfa tenyésztésből igen tetemes hasznot lehet huzni. Azt merem állítani, hogy okos és szorgalmas mivéléssel, ezekből ki lehetne összes adókat fizetni.

Hátha még hozzá vesszük a méh-tenyésztést. A méh, azt lehet mondani, minden fáradság, minden költség nélkül csaknem mulatságos időtöltés folytán oly jövedelmet ad, melynek elszalasztása valóságos bűn; a mint azt egy példával más alkalommal igazolandom.

Mindezeket azonban tudni kell! A magas kormány a gazdasági szaktárgyak tanítása végett gazdasági, földmives, szőlőszeti, gyümölcsészeti iskolákat — a mennyire csak budgetünk megengedi — már állított; kinevezett vándortanítókat is, azonban még ez mind kevés.

A gazdasági szaktárgyaknak tanítását át kell vinni magába a népiskolába, hogy a gyermek a gazdasági tudományt már ifju korában magába szívja, hogy arra később, mint alapra gyarapíthasson.

Dömötör László.

A repce sorvetéséről.

Megszokott dolog a repcét szórva vetni, pedig a sorvetésnek a repcénél is sok előnye van s így nem kissé csodálkozhatunk azon, hogy a repce sorvetése még oly csekély mérvben terjedt el

Nevezetesen igen nagy előnye a repce sorvetésének az: hogy az ekkép vetett repce megkapálható s feltöltőgethető; tehát a téli erős hideget sokkal jobban kiállja — mint a szórva vetett, mely ha jókor vettett kivált erősen trágyázott földbe s az időjárás kedvező volt rá, buja lesz — s hótalan télben kiálló gyökkoronái az elfagyás veszélyének lesznek kitéve, míg ha tél előtt a sorba vetett repcét egyszer megkapáljuk s azután feltöltőgetjük, vagy csupán töltőgetjük; ez által felhalmozzuk gyökere körül a földet s befűdjük a gyökér koronáját. Ekkép a felesleges víz is a sorok közt lefuthat; tudvalevő dolog ugyanis, hogy minél nedvesebb volt a talaj a fagyok beállta előtt, annál könnyebben bekövetkezhetik a növény kifagyása, sőt tavaszi változó időjárás mellett a repce kiázása, kipállása.

De a termés nagyságát is fokozza a sorvetés; mivel kellő nagyságu tér jut az egyes növényekre, s így azok jobban megbokrosodhatnak, több becőt nevelnek s nagyobb szemű magvakat — olajdusabb tartalommal; mit a sorközök kapálása, porhanyítása nem kis mérvben mozdít elő.

Sőt a rovarok pusztításától sem szenved annyira az ekkép vetett repce növény, mert tapasztalás szerint gyorsabban fejlődik s így erősebb szervezetűvé válik.

Mindezen előnyöket tekintetbe véve, a több munka tehát itt is kifizeti magát s így nem ajánlható eléggé a repcét termelő gazdáknak.

Kiterjedtebb repce termelés mellett még vetőmag megtakarítást is érünk el.

A repce tél előtti mivélését a következőkben foglalhatjuk össze:

A talaj kellő előkészítése után — a mint az időjárás (talaj állapota) engedi — augustus havában a talaj vetésre felszántandó, elboronálandó s sorvetővel egymástól 64 cm. sorokba a kiválasztott jó magot elvetjük és ismét elboronál-

juk földjét. Mintegy 4—5 hétre rá a kikelt vetést, midőn a sorok már jól kivethetők, lókapával megkapáljuk, mi a repceze nevedését nagyban elősegíti. Helyesen cselekszünk, ha október havában még egyszer felporhanyítjuk a sorközöket s még tél beállta előtt a sorokat kellő magosságra, hogy a fagy ellen oltalmat kapjanak — feltöltögetjük.

R. J.

A veréb.

Elérkezvén ama időszak, midőn a veréb — gyümölcsön, gabonán s egyéb terményen — legtöbb kárt okoz, nem lesz időszerűtlen idézni ama szavakat, melyekkel egyik természetvizsgáló — Lechner — e toladó vendéget jellegzi:

„A veréb a vagyon-közösség képviselője; valóságos világdemokrata. Alakja, ruhája, születése, neveltetése, magatartása mind azt bizonyítják, hogy pórias származású, s magasabb igényei nincsenek. Jelszava: „csipj! csipj! csipj!“ Csip is, lop is, mert nem tudja, mit tesz szerezni. Kurta vastag csőre mindig nyitva áll a prédára. Falánk. Tollzatában semmi fény, pompa, színragyogvány vagy élénkség nyoma. Hazug szemei, az okulárforma gyűrűvel, két akkorának látszanak, mint valóságban a milyenek, s bár hatalmas két bajusza van, képének mégse kölcsönöz tekintélyt. Vastag fején barátkucsma-féle, hamuszürke tolla miatt a francziák „moineau“-nak (kolduló barátoknak) nevezik; nyakán van egy pár fekete tolla, ez minden ékessége. Rendetlen, piszkos, doncs állat. Fürdés után behempered a porba. A mocsok eleme. Nem ő az oka; szülőitől örökölte; szemétdombon növekedett. Rendről fogalma sincs; honnan is? Fészke kőz-mőz, össze-visszahányt mosztalék, szalma, széna, ág, bog, szőr, haj, toll, papír, bőr stb. törmelék; rongyban jön a világra. A fészek-építést verébné végzi, mert az urfi fülig szerelmes; annak eszéágában sincs hajlékról gondoskodni. Ha veréb urfi feleségre tett szert, semmire se gondol a világon, — csak szeret és inti feleségét, hogy csipjen, lopjon, ha élni akar. Szörnyen szépeleg; sőt olvadékonny lelkületének is hangot akarna olykor adni, de beleromlik. Verébné kurtán felel, hogy elértette. A hűségre nem sokat adnak. Fiókaik valóságos szerencsegyermek. A fecskéfészket, ha lehet, elfoglalják, erőszakkal; sőt még az orgyilkosság útján is, megölvén a tulajdonosokat. Ha belejut a fecskéfészekbe, ott is kimutatja söpredék voltát; e kényelmes, urias berendezés nincs inye szerint, behord minden szemetet és berondítja egészen.

Ha szép idő jár, márczius vége felé 5—6 tojást rak a verébné. Veréb atyai örömet a nevetségességig fittogtatja; lőt-fut boldoghoz-boldogtalanhoz, csiripol, hírül adja minden szomszédnak. Lärmáz egész nap. Saját hangjába nagyon szerelmes; szépnek tartja, viszi föl-le.

Sokat zsörtölődnek: a szomszédok egymás nejeért hajba kapnak; párbajt verekesznek, úgy elverik egymást, hogy egyik lefordul; egy pár perc alatt szent a béke, jó barátok; azután újra szidják egymást.

A kotlás ideje meghozza eszöket; rendre ülnek. Tizen-négy napra kikelnek a fiókák. Ekkor szorgalmasan élelem után látnak, s ez által hasznót hajtanak, mert nem válogatnak, min-

dent megesznek. Fiókáik számára napjában 5—600 bogarat összefogdosnak. Ha elpusztulnak a szülék, az árvákat a szomszédok gondozzák. Ha erősebbek a fiókák, szemekkel tartják. Ha nagykorúak, tág a világ, otthon találják benne magukat. Vete-ményes kert, szőlős, gyümölcsös övök. Elszedik a majorság ételét, a lánczos kutya ebédjét, sőt még a gabona se szent előt-tük. A mint a fiókák szárnyra keltek, verébné rá 14 napra is-mét anya lesz; egy nyáron 4—5-ször megtörténik ez.

Sok ellensége van: ember, állat üldözi. Szárnyai nem védik meg, mert a repülésben ügyetlen. De ravasz, ez sokszor megmenti. A vének tudják, hogy hurok, kalit, csapda mirevalók; kerülnek is szorgosan, csak a fiatalok esnek áldozatul. Ha elfogják a kalitban, nem sokat érnek, unalmasok.

A kik a verebet pusztítják, igazságtalanok; mert az igaz, hogy a veréb szemtelen, sok kárt tesz, de sok hasznót is hajt, mert iszonyú sok kártékony rovarot pusztít el. Nagy Frigyes minden verébfejért hat krajczár ösztöndíjt adott, s a mint így csaknem kipusztult országából a veréb, a hernyók minden gyümölcsöt elpusztítottak. A böcs fejedelem egy ellenkező tilalom-mal hozta helyre hibáját. Most Ausztráliába viszik a verebet. Ha nagy tömegben lep meg valamely vidéket, bizony sok kárt tesz, mert szeret a vetésekben kárt tenni, s az arany kalászkok erősen vonzzák. Azt mondják, hogy hozzáuk a rómaiakkal jöttek. Kamcsatkában még 1 sincs. Nekünk házi madarunk, de semmi különös barátságot se kötöttünk idáig vele, kommunizmus és szocializmus valóságos verébtheoriák; mert a természetben csak itt látjuk érvényesítve. Cape, rape!

A szó teljes értelmében rest, naplopó. Törvényről, erkölcsről nem akar hallani se. Hanem télen át kurtán van a fráter, bűjtől eleget; de nem erény ez nála, hanem a dologtalan-ság eredménye.

Husa izletes, legjobban szeretik a francziák enni. Hajdánában a verébbel is nagy komédiát csináltak, mert szerelem-italt készítettek belőle a doktorok, mondja Woyt. És Plinius azt írja róla, hogy eczetbe áztatva, a foghusra dörzsölve, rögtön megszünteti a fájdalmat. Gessner a megégett veréb hamvával sárgaságot gyógyított. Szeméjét, hájjal keverve, hajnövesztőszerűl és a szeplő ellen használták. De ki győzné mied föl-sorolni azon ostobaságokat, melyek a verébről is följegyeztettek, melyet szemtelenségeért üldöznek, hasznavehetőségeért védnek és fent elősorolt tulajdonaiért utóvégre is türnek.

(Gy. M.)

A marostordamegyei gazdasági egylet köréből.

A marostordamegyei gazdasági egylet habár nagyon zajtalanul és még a választmányi tagok közül is csak néhánynak meleg érdeklődése mellett és különösen a buzgó elnöknek fáradságos vezetése alatt folytatja működését.

Folyó hó 30-án Nyáradszeredában szarvasmarha állatkiállítás fog rendeztetni ötven forint egyleti jutalommal és hasonlóképen augusztus 6-án Szászrégen városban is, a múlt évben 100—100 forint jutalmdij osztott volt ki, de a folyó évre e célra az állami segélyt az egylet nem volt szerencsés

megnyerhetni, valószínűleg, mert a kormánynak hasonló célra rendelkezésre álló különben sem nagy alapjai az 1885-ik évi országos kiállítás előmunkálataira fordítottak, — nézetünk szerint igen helyesen is.

Sept. 21-től 28-ig az egész Marostordamegyére és Marosvásárhely sz. kir. városra kibató termény- és ipar tárlat fog rendeztetni Marosvásárhelyt, melyen kétségkívül az 1885-dik évi kiállításra készülő sok érdekes tárgy lesz előlegesen bemutatva. Az egyes szakosztályok némelyike már megkezdte az előmunkálatokat, a többi azonban még mélyen hallgat! A háziipar osztály egyik tagjánál Deák Lajos királyi tanfelügyelő urnál már érdekes sásfonatu tárgyak láthatók a Mezőségről; ezen iparágak állami segélyvel is mielőbb fejlesztése igen kívánatos és szükséges lenne, ugyszintén a szalmafonásnak is nagyobb tökélyre emelése!

A Nyárad folyó szabályozásának előmunkálataira a kormány szíveségéből Antos kulturmérnök pár nap mulva körünkbe érkezik; ha e nagyobb szabású mű létesülni és sikerülni fog, ezerek fogják egykor áldhatni a gazdasági egyesület működését, mely e sok év óta óhajtott tervet egész erélyvel törekedett a megvalósuláshoz juttatni; most már az a fődolog, hogy a Nyárad melletti birtokosság és érdekeltég nevezett mérnök urat a legnagyobb buzgósággal támogassa és saját érdekében a munkák tényleges keresztülvitelét előmozdítani törekedjék.

Nemo.

A talajjavítási járadékbankokról.

(Vége.)

Ezuttal még nem akárok részletesebben foglalkozni a Franciaországban, Belgiumban, Angliában a talajjavításra vonatkozólag fennálló jogi viszonyokkal, különösen azon okból, mert azoknak alkalmazása hazai viszonyainkra nagyobb szerű gyakorlati eredményekkel nem igen kecsegtet. Azonban igen is nagyon hasznosnak és éppen a nálunk létező körülményeknek nagyon megfelelőnek találok azon alkotásokat, a melyek újabban Németországban keletkeztek. Értem t. i. a Szászországban 1861. évi november 6-án és 1871. évi január havában keletkezett törvényeket, a melyek a mezőgazdasági kultúrjáradékbankra vonatkoznak. Továbbá a Poroszországban ugyane célra 1879. évi május 13-án alkotott törvényt, melynek folytán megállapítottak azon normatív szabályok, a melyek szerint egyes talajjavítási járadékbankok keletkezhetnek.

Ezen kívül 1880-ban mártius 20-án Hessen nagyhercegségben hozatott e tárgyban törvény és legújabban Bajorországban. Hazánkban különösen dr. Csillag Gyula foglalkozott a talajjavítási hitelügy kérdésével. Minthogy ezuttal célokom nem más, mint e kérdés felett általános tájékozást nyújtani és ennek alapján megadni a módot arra, hogy ezen lassanként mindinkább előtérbe lépni hivatott kérdés minél szélesebb körben mivelőkre találjon: legalkalmasabbnak találok a bajor törvényt részletesen ismertetni. A bajor törvény ezen év július 1-én fog életbe lépni. Annak alkotása alkalmával tekintettel voltak

az összes eddig létező hasonló intézkedésekre. Alapos ismerete tehát reánk felette tanulságos lehet.

Bajorországban 1884. július 1-én talajjavítási járadékintézet, mint állami intézet lép életbe a végből, hogy a talajjavítási műveletek véghezvitelére a szükséges tőkék szolgáltatását elősegítse. E célból 4%-al kamatozó kötelezvények járadékok czimén bocsátatnak ki, összesen legfeljebb 2 millió márka erejéig. E járadék-kötelezvények az állami adóságnak külön részét képezik. Az intézetnek székhelye természetesen München.

Ezen intézetnek feladata előlegét adni oly célból, hogy öntözési és vízlevezetési, patak és folyamszabályozási, part és árvédelmi munkálatok, telkek összesítése, mezőknek termőképessé tétele, mezőgazdasági utak létesítése és puszta területek erdősítése lehetségesítettessék.

A kölcsönök iránti folyamodványokat a belügyministernek egy külön bizottsága vizsgálja és az adja is meg az előlegeket, valamint felügyel az adott kölcsönnek mire történt felhasználása felett. A bizottságot a király nevezi ki.

Az előleg vagy készpénzben vagy járadék-kötvényekben adatik.

Az előlegeket maga az intézet fel nem mondhatja, kivéve, ha azok a kellő határidőn belül megfelelően nem alkalmaztatnak, vagy ha az adott jelzálogi biztosítéknak jogi érvénye vagy rangsorozata vitássá válik, vagy hogy ha a kölcsönkérő jogutódja a személyes felelősséget átvállalni nem akarja. Ez esetben a kölcsön 6 hó alatt visszafizetendő.

A kölcsönkérő tartozik évenként a kölcsön kamatja fejében $3\frac{3}{4}\%$ -ot s a kölcsöntőke törlesztése fejében $\frac{1}{2}\%$ ot, tehát összesen $4\frac{1}{4}\%$ -ot félévi részletekben készpénzben 58 éven át az intézetnek fizetni. Ezen $4\frac{1}{4}\%$ a nyert előleg névleges összege után számított és egyenlő marad az egész 58 éven át. Ennek lerovása által az adós a nyert tőkét kamatostul törleszti, de ha az adós kívánja rövidebb idő alatt is, természetesen megfelelő nagyobb törlesztési részletek mellett térítheti vissza a nyert kölcsönt.

A kölcsön biztosítékául mező- vagy erdőgazdaságilag hasznosítható jelzálog nyújtandó és pedig értékének első felére részben belől. Jelzálogilag immár terhelt földbirtok csak úgy fogadtatik el jelzálogul, ha az addig bekebelezett hitelezők a bekebelezendő kölcsönnek elsőbbséget engednek.

Községeknek az előleg jelzálogi biztosíték nélkül is adható. Vizi társulatoknak pedig a nyert kölcsönt legfeljebb $28\frac{1}{2}$ év alatt kell törleszteniök és ezért $3\frac{3}{4}\%$ kamat százalékon kívül 2% -nyi tőketörlesztést is tartoznak fizetni.

A kölcsön iránti kérvényt a közigazgatási hatóságnál kell benyújtani és egyuttal mellékelni a tervbe vett munkálatok terveit és a költségelőirányzatot, valamint kitüntetését annak, hogy az által minő talajjavítási eredmények s a talajnak minő érték emelkedése várható. A kérelem tárgyalásánál a ministeri biztos szakértőket hallgat ki. Az engedélyezendő kölcsön nem lehet nagyobb, mint a várható érték emelkedés, illetőleg ha a munkálatok költsé-

ge kevesebb, mint a várható értékelkedés, a kölcsön mégis csak akkora lehet, mint ezen munka költségeinek összege. Nagyobb kölcsönök szabály szerint csak részletekben a talajjavítási munkálatok előre haladásához mérten fizetendők ki.

Ha a nyújtandó jelzalog már meg van terhelve, bírósági uton felhívás intéztetik a létező jelzalogi hitelezőkhöz, nyilatkozzanak afelől, vajjon hajlandók-e a bekebelezendő járadék-kölcsönnek az elsőbbséget átengedni. E felhívás a bekebelezett hitelezőket minden irányban kellően tájékozza, s ha a kitűzött határidőn belül kifogás nem emeltek, úgy az elsőbbségnek átengedése megadottnak tekintetik.

Az adott kölcsön csakis az engedélyezett munkálatok végrehajtására alkalmazható. A munkálatok létesítésük után jó karban fenntartandók, a kölcsönösszegnek meg nem felálló alkalmazása esetére a bizottság a további rész összegnek kifizetését beszüntetheti, vagy bizonyos feltételektől teheti függővé.

Az adósnak szabadságában áll 3 hónapi felmondás mellett a kölcsönt a törlesztési idő lejárta előtt is egészben vagy részben készpénzben, vagy teljes névértékű járadékkötvényekben visszafizetni. A visszafizetésnél járadék-kötvények teljes névértékben adhatók akkor is, ha a bizottság követeli az adott kölcsönnek visszafizetését.

A járadék-kötvények bemutatóra 1000, 500, 200, valamint 100 márkáról szólnak és felévenként fizetendő évi 4%-ot kamatoznak.

A járadék-kötvények birtokosai a járadék-kötvényeket fel nem mondhatják, azonban a járadék-intézet azok összegét vagy részét a teljes névérték mellett beszédheti. Szabály szerint a járadék-intézet sorsolás útján szedi be a járadék-kötvényt azon arányban, a mint a járadék-kölcsön esetleg nem kötvényekkel, hanem készpénzzel térítettik meg. Az e szerint mindannyiszor megállapítandó sorsolási tervet idejekorán közzétételik.

A járadék-kölcsön ügyben minden tárgyalás és végzés illetékmentes.

(K. G.)

Dr. Herich Károly.

Különfélék a kolozsvári tenyész-állatkiállítás köréből.

Kolozsvári III-ik tenyész-állatkiállítás 1884. év augusztus 30-tól szeptember 2-ig fog megtartatni következő csoportosítással: I. osztály: Ló; II. osztály: Erdélyi magyar szarvasmarha; III. osztály: Idegen szarvasmarha; IV. osztály: Bival; V. osztály: Juh; VI. osztály: Sertés; VII. osztály: Baromfi; VIII. osztály: Tejelési próbaosztály; IX. osztály: Hizó osztály.

Ebből láthatólag a folyton fejlődő kiállítás két új csoportot mutat fel, tudniillik a tejhozamot és hizlalást illetőleg, reméljük, hogy az elsőben kivált a hohstádti lakosság, a másodikban pedig marhakereskedőink fognak sikeresen pályázni.

A kiállítás napirendje a következő:

Első nap: Szombaton, augusztus hó 30-án reggel 7 órától délután 2 óráig a bíráló bizottságok működése, mialatt a látogatás tiltva van.

Délután 2 órakor a kiállítás megnyitása, 4—7 óráig zene, belépti díj e napon 1 forint.

Második nap: Vasárnap, augusztus hó 31-én délelőtt 9 órakor lóvásár és lóárverés, délelőtt 12—2 óráig és délután 4—7 óráig zene, belépti díj e napon 30 kr.

Harmadik nap: Hétfő, szeptember hó 1-én marhavásár, délután 4—7 óráig zene, belépti díj e napon 50 kr.

Negyedik nap: Kedden, szeptember hó 2-án a marhavásár folytatása, délután 3 órakor a díjak kiosztása, 4—7 óráig zene, 7 órakor a kiállítás bezárta.

Katonák (az őrmesterig bezárólag) és gyermekek a belépti díjnak felét fizetik.

Névre szóló állandó belépti jegyek (mely mind a négy napon tulajdonosa által bárhányszori belépésre használható) ára 2 frt.

A kiállítás naponta délelőtti 9 órától este 7 óráig nyitva áll.

Egyszersmint figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy a kiállítás előtt és alatt folynak le:

az állatkiállítási szakosztály közgyűlése augusztus hó 29-én délelőtt 9 órakor az erdélyi gazd. egyesület titkári hivatalában;

a kolozsvári lóversenyek augusztus hó 29-én és 31-én, mindenkor délután 2 órakor;

az új kolozsvári országos vásár és pedig augusztus 29-én lóvásár, augusztus 30. és 31-én baromvásár, szeptember 1-én és következő napjain terményvásár.

Miután a sok látni való kétségkívül számos vidéki látogatót fog vonzani, ideje korán figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy szállás megrendelés ügyében Bartha Lajos urhoz Kolozsvárra sziveskedjék fordulni.

* * *

Az előjelekből ítélve a kiállítás-létszáma a megelőző tárlatokat valószínűleg felül fogja mulni, miután oly vidékekről is történtek kérdezősködések, melyek eddig képviselve nem voltak; a mi természetes is, ha tekintetbe vesszük, hogy a kiállításnak és országos vásárnak összeesése mindkettőre nézve a vevők számát emelni fogja. Továbbá öröndetes hírként jelezhetjük, hogy a nmlgu földművelési ministerium kilátásba helyezte, hogy ez alkalommal hajlandó a tordai bika-nevelő telep részére megfelelő tenyészbikákat vásárolni, valamint tenyész- és remondalovak is jó keresletnek fognak örövendeni.

A bejelentési határidő a kiállításra augusztus hó 1-től 15-ig tart, bejelentési ival, (melyek a teljes programot is tartalmazzák) az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala Kolozsvárt díjtalanul és forduló postával szolgál.

* * *

A vasuti menetdíj-kedvezmények megadása iránt felkért közlekedési vállalatok közül eddig a szamosvölgyi

vasut t. igazgatósága válaszolt és a kolozsvári III-ik tenyész-állatkiallítást látogatók részére a III-ad osztályu jeggyel a II-od osztály, vagy fél II-od osztályu jeggyel a III-ik kocsi-osztály használatát engedélyezi. A meneldij-kedvezmény f. évi augusztus hó 27-től september 10-ig érvényes.

1121—1884.

szám.

Pályázati hirdetmény.

Az erdélyi gazdasági egylet által a nagy-enyedi m. kir. vinczellér képezde növendékei részére alapított két 150—150 forintos ösztöndíj megürülvén, arra az 1884-iki október 1-én kezdődő tanévre pályázat nyitattik a következő feltételek alatt:

1. A folyamodó mindkét félévi bizonyítvány mellékelésével igazolni tartozik, hogy a m. kir. vinczellér-képezdén az első évi folyamat jó sikerrel bevégezte.

2. A folyamodó szegénységét saját községi előljáróságának bélyegtelen bizonyítványával igazolni tartozik.

3. A nagy-enyedi vinczellér-képezde t. igazgatóságának nyilatkozata kívánatik arra nézve, hogy folyamodót nem csak szorgalma és szegénysége, hanem példás erkölcsi magaviselete is az ösztöndíjra érdemesíti.

4. Az ösztöndíj egy évre szól ugyan, de az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya fenntartja magának azt, — ha az illető arra érdemtelenné vált — időközben is azonnal beszüntetni.

5. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy fentiek szerint felszerelt folyamodványaikat f. év september hó 1-ig az erdélyi gazd. egylethez Kolozsvárra czimezve nyujtsák be.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1884. július 21-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyl. alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyl. titkár.

EGYVELEG.

— Kajszinbaraczk árverés. Az erd. gazd. egylet köztelkén szerdán azaz folyó július hó 23-án délután 6 órakor az idei kajszinbaraczk termés egyes fánként a legtöbbet ígérőnek el fog adatni, mire az érdeklődők ezennel tisztelettel meghivatnak.

— Ménvásárlás az állam részére. A m. kir. álladalmi méntelepek létszámának kiegészítése céljából f. évi september hónapban nyilvános ménvásárlás fog tartatni. Felhivatnak ennél fogva a tenyésztők, hogy eladó méneik leírását, vagyis a mén színét, korát, magasságát, apját, anyját, a ménállomás helyének (megye, község vagy pusztá, utolsó posta és vasutállomás), nemkülönbén a kívánt ár megjelölésével együtt legkésőbb f. évi augusztus 1-jéig a földmívelési ministeriumhoz beérjesszék, minthogy később beérkező ajánlatok figyelembe vehetők nem lesznek. A tenyésztők tájékoztatására szolgáljon, hogy csak 3½-től nyolcz éves korig, hibátlan, egészséges és tenyésztésre teljesen alkalmasnak talált mének fognak az esetre megvétetni, ha az érettük követelt árak a mének értékéhez

képest megfelelőeknek találtnak. A bejelentett mének megszemlélésére és az alkalmasoknak találtak becsárának megálapítására bizottságok fognak kiküldetni, melyekben az illető megyei lötenyész-bizottmányok is képviselve lesznek. Az ajánlattevő tenyésztőkkel idejekorán közölni fognak azon központosítási állomások, a hol a bejelentett mének — előre meghatározott napokon — a vásárló-bizottság elé vezetendők lesznek. Azon tenyésztők, kik eladó méneiket már ennek előtte bejelentették volna, felhivatnak: miszerint tudassák a földmívelési ministeriummal, hogy méneik eladása iránti szándékuk nem változott-e, illetőleg, hogy eladók-e még méneik és mily áron? A ménvásárlási ajánlatokra 50 kros bélyeg ragasztandó.

— Uj elmélet a viharok keletkezéséről és a jég-(eső) képződéséről. Dr. A n d r i e s P. uj elméletet állított fel a vihar és jég képződéséről, mely kérdés e tünemények gyakoriságának és a számos alapos megfigyeléseknek dacára, még mindig nincs véglegesen eldöntve. A n d r i e s így okoskodik: Ha valamely nagyobb terület felett lévő levegő alsó rétegei több napig tartó erős insolatio folytán erős vízgőz-képződés mellett jelentékenyen felfelé emelkednek, a magasabban felettük fekvő levegő rétegek, az alsó rétegek nagyobb kiterjedése, valamint a nagy mennyiségű vízgőz nagyobb feszültsége következtében, annyira felemelteknek, hogy a levegő felső rétegeinek minden irányban lefelé kell áramlani. Ez pedig a szömben lévő terület felett elterülő levegő nyomásának csökkentését idézi elő. Mert a levegőnek lefelé áramlása után még egy levegő-oszlop marad, mely részben az erős felmelegedés folytán, másfelől pedig a könnyebb vízgőzzel való összekeveredés következtében, nagy mértékben meglazittatik, s tehát csak kisebb nyomást fejtethet ki. A levegő lefelé áramlása a legkisebb ellenállás irányában történik, s ha ezen áramlat vízgőzzel már csaknem telített levegővel, vagy ha csak más, vele szembejövő levegő árammal találkozik is, a nedves levegőnek, nagyobb könnyütsége miatt hirtelen föl kell szállania és a felső áramlat egész szélességében számos forgószélnek kell keletkeznie. A vihart egy vagy több ily forgó idézi elő. A felső áramlat tovább terjedésével mindig újabb és újabb forgók, s tehát újabb viharok is keletkeznek. Ezért tapasztalhatjuk, vagy valamely széles és hosszú viharzónán belől fekvő egyes helyek a vihartól és jégveréstől megkímélteknek, más szóval: hogy a viharok időnkint és helyenkint megszünnének, s azután újra képződnek, vagyis pásztásan haladnak. A téli zivatarok annyiban különböznek, hogy ezeknek tengerről jövő nedves-meleg légáramok az okozói s ezért a levegő hőmérsékét fölemelik, míg a nyári viharok a légkört épen lehűtik, mert más levegő régiókból a megrikkult légürbe hidegebb levegő áramlik. A vízgőz az oda áramló levegő hőmérséke szerint esővé vagy jéggé sűrűdik. Általában alig képzelhető, hogy a légkörben nyáron jéghideg légáramlatok legyenek. Pedig Barral és Bixio léghajósok július végén 7000 m magasságban — 39., C° hideget észleltek, minél fogva teljesen indokolt azon feltevés, hogy — viszonylag — alsóbb magasságban oly légáramok vannak, melyeknek hőmérséke 0 fokon jóval alól van. Ha már most valamely nedves-meleg levegő tömegben elég erős forgó képződik, a forgó bel-

sejében csavar vonalban felfelé haladó mozgás folytán bizonyos mennyiségű nedves-meleg levegő ragadatik föl. Az ebben levő vizgőz a forgóknak — a lefelé áramló felső levegőből képződött — jég hideg falaival érintkezésbe jöve, rövid időn jégtükké sűrűdik, melyek tovább haladva jéggömböcskékké lesznek. E gömbök ismét egyesülhetnek s erős forgó mellett oly nagyságot érhetnek el, mint azon jégtuskó, mely a hatvanas években Blankenrath közelében a földre esett. E jég darab megfelelő vastagság és szélesség mellett 2 m hosszú volt; leesése alkalmával mélyen a földbe furódott, s még 8 nap múlva sem olvadt el teljesen. (E. L.)

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest július 19. | Bécs július 19.

Buza	8.95 — 9.75 frt	9.50 — 10.60 frt
Rozs	— — — frt	8.70 — 9.20 frt
Árpa, takarmány	— — — frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	— — — frt	— — — frt
Árpa, seres	— — — frt	— — — frt
Zab	8.00 — 8.20 frt	8.00 — 8.40 frt
Törökbuza	6.65 — 6.75 frt	7.15 — 7.40 frt

Budapesti marhavásár július 17-én. Összes felhajtás 2111 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 23 db. bika, 675 db ökör, 705 db vágó tehén, 162 db. fejős tehén, 217

db. bival, 315 db. borju, — db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 100—170 frt, ökör páronként 180—320 frt, vágó tehén páronként 170—320 frt, fejős tehén darabonként 100—170 frt, bival páronként 140—280 frt, borju drbonként 10—26 frt, bárány páronként — forint, birka páronként 14—26 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 51—59 frt, tehénhús 53—56 frt, borjuhús 46—47 frt, bivalhús 48—53 frt.

Kőbányai sertésvásár július 18-án. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése.) E hét elején a szükséglet csekély lévén, a hangulat ingadozó árak mellett lanyhult, miután azonban hétzárlatával kereslet állott be, az ismét szilárdult.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 280—320 kgr. nehéz 52½—53 krral, 180—270 kilogr. nehezek 52½—53 kr. — Öreg 300 kgr. túli nehéz — — kr, vidéki sertés 51—52½ kr. Transitóban: szerbiai 50—52 kr., romániai 51—52 kr, tuskés — krral tiszta kilogrammonkiut. Összes felhajtás: 5960 darab, összes elhajtás 5820 drb.

Bécsi sertésvásár július 15-én. Összes felhajtás 6639 drb. és pedig 1570 drb. nehéz, 2010 drb. közepnehéz és 3059 drb. süldő; melyből — drb. magyar, — drb. orosz-lengyel, — drb. szerb és — drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 46—47½ frt, közepnehéz 44—46 frt, süldő 34—43 frt; szalonna és zsír 54—56 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybolt és vízűvészeti kellekek tárlata.

Szerelő-műhely vízvezetkek kútk s berendezésére.

(3.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (30—52.)

Magyar leszámító és pénzváltó bank.

Az aratási évad alkalmával ajánljuk a t. cz. termelők és kereskedők figyeimébe: több mint 400,000 métermázsa befogadási képességgel bíró

központi telepünket

Budapesten.

Hat raktári épület és egy nagy gabna Elevator áll készen termények és áruk beraktározására, kezelésére, kiraktározására vagy tovább küldésére a legjutányosabb díjak mellett.

Ajánlunk olcsó kamatláb mellett előleget a beraktározott, sőt már a czimünkre feladott terményekre.

Elvállaljuk a ránk bízott termények bizományban való eladását akár a vidéki állomásokról, akár pedig raktárainkból. — Ajánljuk továbbá teljesen felszerelt raktárainkat Szegeden, Bacsón és Temesvártt.

Vasuti és gőzhajózási vállalatok részéről fönt elsorolt vállalatunk kiváló kedvezményekkel bírnak.

Magyar leszámító és pénzváltó bank

(17)

Budapesten.

(2—3)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús	
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szalma	tüzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balászfalva	junius	26	650	550	450	—	—	470	—	—	250	40
Bánfi-Hunyad	julius	8	750	600	600	—	250	600	—	—	250	47
Besztercze	junius	17	613	425	—	—	288	450	700	230	300	36
Brassó	julius	18	680	580	430	445	315	460	315	215	275	48
Csik-Szereda	julius	16	800	750	500	500	375	550	200	70	200	36
Deés	julius	15	740	640	580	340	360	480	680	280	300	42
Déva*	julius	12	1075	835	790	—	650	785	220	120	290	44
Erzsébetváros	julius	19	700	550	500	—	400	500	300	200	250	44
Fogarás	julius	18	725	—	365	—	323	500	205	135	220	42
Gyula-Fehérvár	julius	19	660	550	525	—	—	515	380	160	230	46
Gyergyó-Szent-Miklós	julius	19	850	750	500	450	325	575	240	80	180	40
Hátszeg	julius	14	630	540	420	260	360	480	120	8	250	42
Kézdi-Vásárhely	julius	17	720	600	470	420	320	530	400	100	300	44
Kolozsvár	julius	17	670	—	462	—	324	480	460	230	300	48
Maros-Vásárhely*	julius	17	840	625	740	550	675	615	500	200	450	46
Medgyes	julius	17	675	585	450	—	335	475	155	80	195	46
Nagy-Enyed	julius	17	650	550	450	—	375	475	460	180	280	40
Nagy-Szeben	julius	18	710	560	450	440	340	530	170	140	350	47
Nagy-Várad	julius	15	666	570	510	352	258	465	340	160	320	48
Segesvár	julius	17	720	510	450	—	330	490	150	110	200	44
Sepsi-Szent-György	julius	21	720	650	500	330	330	520	230	130	175	40
Szamosujvár	julius	21	675	575	500	—	300	500	240	75	240	40
Szász-Régen	julius	17	650	575	500	—	350	525	350	230	210	44
Szász-Sebes	julius	10	700	600	500	—	375	550	190	105	240	46
Szászváros	julius	19	690	590	470	—	350	570	300	80	210	44
Székely-Udvarhely	julius	15	850	650	500	—	350	550	250	200	250	40
Szilágy-Somlyó	julius	18	634	536	520	390	268	552	300	200	300	44
Teke	julius	14	650	600	450	400	300	450	280	40	1200	40
Torda	julius	19	650	525	450	500	350	475	100	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n e l b e l y e g g e l e g y ü t t																											
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1 ⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
8 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
4 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
2 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krjával számítatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.